

Autorzy:

Veronika Blažková, Taťána Provazníková, Škola Podstatová im. Masaryka, Železnice,
Republika Czeska

Tytuł lekcji:

Eksploracja Prachowskich Skał (Exploring the Prachov Rocks)

Przedmiot/dziedzina:

Język czeski, nauki przyrodnicze, wiedza o społeczeństwie

Słowa kluczowe:**Grupa docelowa/wiek:**

- 11-13 lat

Poziom złożoności PBL (PBL complexity level):

- Lekcja zaprojektowana w celu włączenia lokalnych doświadczeń lub zastosowań w ramach istniejących jednostek lekcyjnych.
- Lekcja zaprojektowana w celu włączenia lokalnych przykładów w ramach istniejących jednostek lekcyjnych.

Cele uczenia się (Learning objectives):

Po zakończeniu tej aktywności/lekcji uczniowie będą potrafili:

- (Z) - opisać powstawanie Prachowskich Skał, wymienić i rozpoznać co najmniej dziesięć roślin lub drzew tam rosnących
- (D) - zinterpretować krótki tekst i zorientować się na prostej mapie
- (H) - zachowywać się odpowiedzialnie w przyrodzie, poruszać się tylko po wyznaczonych szlakach, nie zostawiać śmieci i budować relację z najbliższym otoczeniem

Podsumowanie lekcji

Działania	Zastosowane metody	Czas trwania	Materiały/zasoby
-----------	--------------------	--------------	------------------

1. Interpretacja tekstu	Rozgrzewka	20 minut	Przygotowany tekst o Prachowskich Skałach
2. Wędrówka według mapy	Praca samodzielna	Przez całą wycieczkę	Wydrukowane mapy
3. Zbieranie okazów przyrodniczych	Praca samodzielna	Przez cały spacer	Telefony do robienia zdjęć lub torby do zbierania obiektów przyrodniczych
4. Pisanie wiersza	Praca w parach	30 minut	Puste kartki, podkładki, ołówki
5. Podsumowanie i refleksja	Dyskusja w kręgu	45 minut	Karty emocji

Uwaga dla nauczyciela/facilitatora

Lekcja składa się z dwóch części: pierwsza to wycieczka terenowa, która zajęła całe przedpołudnie, a druga to refleksja i opracowanie materiałów następnego dnia w szkole. Tutaj oferujemy szczegółowy opis pierwszej części, która może również funkcjonować samodzielnie.

Opis poszczególnych działań:

1. Interpretacja tekstu (20 minut)

Cel działania: rozwijanie czytania ze zrozumieniem przy użyciu tekstu o historii Prachowskich Skał, ich faunie i florze

Przygotowanie działania: wydrukowanie tekstów zawierających prosty opis historii skalnego miasta, podział uczniów na grupy (maks. 4 dzieci w grupie).

Facylitacja (przebieg) działania: Przypisany tekst ma cztery akapity, każda grupa otrzymała jeden akapit, przeczytała go i przygotowała jego interpretację dla pozostałych. Po przygotowaniu nastąpiła interpretacja. Jeden członek grupy podsumował treść akapitu własnymi słowami.

Pytania do refleksji: Jakie informacje w tekście były dla Was nowe? Co Was najbardziej zainteresowało? Czy potraficie obliczyć, ile boisk piłkarskich zmieściłoby się na obszarze Prachowskich Skał? Jakie rośliny i zwierzęta tu żyły? Dlaczego ludzie osiedlali się tu w czasach prehistorycznych? Co lub kto jest symbolem Prachowskich Skał?

2. Podążanie za mapą (podczas całego spaceru)

Cel działania: Uczniowie uczą się nawigować na prostej mapie turystycznej, podążać trasą przy użyciu oznaczeń szlaku i rozumieć, czym są punkty SOS.

Przygotowanie działania: wydrukowanie mapy dla każdego ucznia/pary uczniów, mapa pobrana ze strony <https://prachovskeskalý.com/cs/turistika>

Facylitacja (przebieg) działania: Najpierw uczniowie mają za zadanie dowiedzieć się, gdzie jesteśmy na mapie. Następnie mówimy im, dokąd chcemy iść. Uczniowie używają mapy, aby określić, w którą stronę iść i jakimi znakami podążać. Do nich należy podążanie właściwą trasą.

Pytania do refleksji: Jak ustaliliście, gdzie jesteśmy? Co wskazuje nam drogę w przyrodzie? Czym są punkty SOS i gdzie możemy je znaleźć? Dlaczego naszej trasie towarzyszy obrazek wózka dziecięcego?

3. Zbieranie obiektów przyrodniczych (podczas całego spaceru)

Cel działania: Uczniowie zbierają/fotografują rośliny i liście drzew, co zachęca ich do rozglądania się i obserwowania krajobrazu. Następnego dnia w szkole zidentyfikowaliśmy rośliny/drzewa, znaleźliśmy dodatkowe informacje i stworzyliśmy duży plakat zatytułowany "Flora Prachowskich Skał".

Przygotowanie działania: Do tego działania nie jest potrzebne żadne przygotowanie; większość dzieci "polowała" na obiekty przyrodnicze za pomocą aparatów w telefonach.

Facylitacja (przebieg) działania: Nauczyciel przydziela zadanie. Każdy musi "upolować" co najmniej dziesięć różnych roślin. Polujemy, fizycznie zbierając część rośliny lub robiąc zdjęcie telefonem. Część rośliny, którą polujemy, musi być reprezentatywna, abyśmy mogli zidentyfikować całą roślinę.

Pytania do refleksji: Jak możemy zidentyfikować, jaki to rodzaj rośliny lub drzewa? Gdzie możemy znaleźć więcej informacji? Jakie drzewa tu dominują? Ile różnych próbek roślin "złowiliśmy" razem?

4. Pisanie wiersza (30 min)

Cel działania: Uczniowie pozwalają sobie na uleganie wpływowi miejsca. Muszą się rozejrzeć, pomyśleć, postrzegać miejsce i uczucia, jakie w nich wywołuje, pogłębiając w ten sposób swoje zainteresowanie lokalizacją.

Przygotowanie działania: Przygotuj wcześniej wystarczającą liczbę małych karteczek, podkładek z klipsem i pustych kartek papieru. Ktoś zawsze pożyczy ci czapkę, a uczniowie przyniosą własne ołówki.

Facylitacja (przebieg) działania: Każdy uczeń otrzymuje pięć karteczek. Piszą jedno słowo na każdej karteczce (co widzą, jak się czują, jakie mają wrażenie o miejscu itp.). Karteczki są następnie zbierane i umieszczane w czapce. Każdy uczeń losuje pięć karteczek (innych niż własne) i pisze wiersz, który musi zawierać te pięć słów.

Pracowaliśmy nad wierszami i ich refleksją następnego dnia.

Pytania do refleksji:

5. Końcowa refleksja (45 min)

Cel działania: Stuc uczniowie potrafią formułować i komunikować swoje uczucia i oceny. Dzielą się swoimi wrażeniami z innymi. Uczą się słuchać innych. Wyrażają swoje uczucia nie tylko słowami, ale także obrazkami.

Przygotowanie działania: karty refleksji, obrazkowe buźki

Facylitacja (przebieg) działania: Wybierz przestrzeń, w której wszyscy mogą usiąść/stanąć w kręgu; konieczne jest stosunkowo ciche, niezakłócone środowisko. Każdy uczeń losuje jedną kartę refleksji i odpowiada na nią. Po udzieleniu odpowiedzi wskazuje na buźkę, która najlepiej wyraża jego uczucia dotyczące działań.

Pytania do refleksji: wymienione na kartach refleksji

Zasady PBL (Place based learning):

- **Uczenie się o miejscu (Learning about the place)** - Poprzez tekst wprowadzający uczniowie dowiadują się o pochodzeniu i rozwoju całej lokalizacji.
- **Uczenie się w miejscu (Learning in the place)** - Uczniowie uczą się nawigować w przyrodzie przy użyciu mapy i szlaków turystycznych. Zbierając obiekty przyrodnicze w okolicy, zdobywają przegląd lokalnej flory.
- **Dostosowanie do lokalnej sytuacji (Adapting to the local situation)** - cała lekcja opiera się na lokalizacji. Przeszliśmy trasę wcześniej i zaplanowaliśmy działania tak, aby były odpowiednie dla tego miejsca.
- **Partnerstwo ze społecznością (Partnership with the community)** - możliwość współpracy z Muzeum Przyrodniczym Czeskiego Raju.
- **Interdyscyplinarność (Interdisciplinary)** - Działania łączą język czeski, nauki przyrodnicze, historię i wychowanie fizyczne.

- **Wartościowe narzędzie dydaktyczne (A valuable teaching tool)** - tworzenie kolekcji przyrodniczej, czytanie ze zrozumieniem, pisanie poezji.
- **Konkretny wkład w zrównoważone życie w lokalnym obszarze i na świecie** - budując relację z lokalnym obszarem, zachęcamy uczniów do bardziej przemyślanego zachowania wobec szerszego otoczenia.

Rekomendacje dla nauczycieli: Do zadania z pisaniem wierszy warto zapewnić uczniom podkładki do pisania. Byliśmy rozczarowani wynikami tego działania, ponieważ tylko nielicznym parom udało się napisać wiersz, podczas gdy inni napisali zdania lub jeden, lub dwa rymy. Jednak podczas refleksji nad działaniem następnego dnia w szkole uczniowie wymienili je jako najciekawsze, co nas zaskoczyło. Inne działania obejmują wspólne czytanie legendy i jej dramatyzację lub prostą, ale bardzo przyjemną aktywność polegającą na grze memory z obiektami przyrodniczymi.

Załączniki:

- Skopiowany tekst Prachovské skály (Jaroslava Velartová: Deset zastavení v Českém ráji, s. 31)

PRACHOVSKÉ SKÁLY

Jedno z nejznámějších skalních měst Českého ráje jsou Prachovské skály. Dlouhý geologický vývoj se podílel na vzniku množství bizarních skalních útvarů. Působením mofé, které se tu kdysi rozlévalo, vlivem větru, mrazu i slunce vznikly vysoké, štíhlé skalní věže i masivní pískovcové bloky s povrchem jednou rozbrzděným, jindy hladkým, porostlým často lišejníky a mechy různých barev. Tajemné rokle a hluboké kaňony, úzké chodby a průlezy, stromy, které se derou svými kořeny do skalních štěrbin, a půvabná zákoutí zarostlá hustým kapradím, to vše je Prachov.

Prachovské skály jsou přírodní rezervací o rozloze 243 ha, kterou pokrývají jehličnaté a smíšené lesy. Roste zde pestrá směsice různých rostlin a neméně pestrá je i živočišná říše, i když obojí je i zde značně poznaménáno působením člověka. Tak zmizela například ma-

sožravá rosnatka okrouhlolistá nebo sokol stěhovavý a tetřev hlušec.

Nepřístupnost a přirozené hradba Prachovských skal skýtala odjakživa útočiště člověku. Ten zde žil již ve starší době kamenné, bylo zde i mohutné slovanské hradiště Starý hrádek a také ve středověku byl ještě využit ochranný význam skalních útvarů. Důkazem toho je hrad Pátek. V místě, kde stojí hotel Skalní město, stávala vesnice českomoravských bratří Moravsko, kterou smetly hrůzy třicetileté války.

Uvnitř skalního města je pěkné koupaliště U Pelíška. Dřevěná plastika akademického malíře architekta Ladislava Horáka zpodobňuje symbol Prachovských skal, skřítku Pelíška z lidových pověstí, zasazených již do dob staroslovanského osídlení Prachova téměř před tisíci lety. Plastika stojí v místě, kde balvan ze zříceně Svantovitého věže, Pelíšková domova, přehradil potůček tekoucí od Javorového dolu. Na památku Pelíška, tohoto dobrého ducha Prachovských skal, dostal balvan jméno Pelíškův most.

Bibliografia:

- *n Stops in Bohemian Paradise*, wydawnictwo Libor Velart
- <https://prachovskeskalý.com/cs/turistika>